

הלכות תעניות פרק ג

פרק ג: מתי גוזרים תענית גשמים

א.

הרי שלא ירדו להם גשמים כל עיקר מתחילת ימות הגשמים,

א – יז בחשון – יחידים

אם הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים – מתחילין תלמידי חכמים בלבד להתענות שני וחמישי ושני.

וכל התלמידים ראויין לכך:

ר"ח כסלו – תעניות ראשונות

ב.

הגיע ראש חודש כסלו ולא ירדו גשמים – בית דין גוזרין שלש תעניות על הציבור, שני וחמישי ושני.

ומותרין בהן לאכול ולשתות בלילה.

ואין אנשי משמר מתענין עמהם, מפני שהן עוסקין בעבודה.

וכל העם נכנסין לבתי כנסיות ומתפללים וזועקין ומתחננים, כדרך שעושין בכל התעניות:

ג.

עברו אלו ולא נענו, בית דין גוזרין שלש תעניות אחרות על הציבור, חמישי ושני וחמישי.

ובשלש אלו אוכלין ושותין מבעוד יום, ועוברות ומניקות מתענות באלו בלבד, כמו שעושין בצום כיפור.

ואנשי משמר מתעניין מקצת היום ולא משלימין.

ואנשי בית אב, והם העוסקין בעבודה באותו היום, לא יהיו מתעניין כל עיקר.

וכל תענית שאוכלין בה מבעוד יום, אם אכל ופסק וגמר שלא לאכול, אינו חוזר ואוכל אף על פי שיש שהות ביום:

ד.

בשלש תעניות אלו - כל העם אסורין בעשיית מלאכה ביום, ומותרין בלילה.

ואסורין ברחיצת כל הגוף בחמין, אבל פניו ידיו ורגליו מותר.

לפיכך נועלין את המרחצאות.

ואסורין בסיכה, ואם להעביר את הזוהמה, מותר.

ואסורין בתשמיש המיטה,

ובנעילת הסנדל בעיר, אבל בדרך מותר לנעול.

ומתפללין בבתי כנסיות וזועקין ומתחננין, כשאר התעניות:

ג - 7 תעניות אחרות

ה.

עברו אלו ולא נענו, בית דין גוזרין שבע תעניות אחרות על הציבור, שני וחמישי ושני וחמישי ושני וחמישי ושני.

ובאלו השבע אין עוברות ומניקות מתענות, אלא כשאר התעניות, שאין עוברות ומניקות מתענות.

ואף על פי שאינן מתענות, אין מענגין עצמן בתפנוקין, אלא אוכלות ושותות כדי קיום הולד:

י.

ובשבע תעניות אלו אנשי משמר מתענים ומשלימין, ואנשי בית אב מתענים מקצת היום ולא משלימין.

וכל דבר שהוא אסור בשלש אמצעיות, אסור באלו השבע האחרונות:

יז.

ויתירות אלו, שבהן בלבד מתריעים ומתפללין ברחוב העיר, ומורידין זקן להוכיח לעם כדי שישבו מדרכם,

ומוסיפין שש ברכות בתפילת שחרית ובתפילת מנחה, ונמצאו מתפללין ארבע ועשרים ברכות, ונועלין את החנויות.

ובשני מטין לעת ערב ופותחין את החנויות, אבל בחמישי פותחין כל היום, מפני כבוד השבת.

ואם יש לחנות שני פתחים - פותח אחד ונועל אחד.

ואם יש לחנות איצטבה לפניה - פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש:

ד - מיעוט שמחה ות"ח

ח.

עברו אלו ולא נענו - ממעטין במשא ומתן, ובבנין של שמחה, כגון ציור וכיור, ובנטיעה של שמחה, כגון מיני הדס ומיני אהלים.

וממעטין באירוסין ונישואין, אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורביה.

וכל מי שקיים מצות פריה ורביה אסור לו לשמש מיטתו בימי רעבון.
וממעטין בשאילת שלום בין אדם לחבירו, ותלמידי חכמים לא ישאלו
שלום, כנזופין וכמנודין למקום, ועם הארץ שנתן להן שלום - מחזירין לו
בשפה רפה וכובד ראש:

ט.

תלמידי חכמים חוזרין לבדן ומתענין חמישי ושני וחמישי עד שיצא ניסן של
תקופה, אבל לא הציבור, שאין גוזרין על הציבור בשביל גשמים שלא ירדו
יתר משלש עשרה תעניות אלו.
כשמתענין היחידים עד שיצא ניסן - מותרין לאכול בלילה, ומותרין בעשיית
מלאכה וברחיצה וסיכה ותשמיש ונעילת הסנדל, כשאר כל התעניות.
ומפסיקין לראשי חדשים ולפורים:

י.

יצא ניסן של תקופה, והוא כשתגיע השמש לתחילת מזל שור - אין מתענין.
שאר הגשמים בזמן זה אלא סימן קללה, הואיל ולא ירדו כל עיקר מתחילת
השנה:

י.

במה דברים אמורים, בארץ ישראל וכל הדומה לה. אבל מקומות שעונת
הגשמים שלהן קודם שבעה עשר במרחשון או אחר זמן זה, כשיגיע זמנם
ולא ירדו גשמים, יחידים מתענים שני וחמישי ושני, ומפסיקין בראשי
חדשים וחנוכה ופורים.

ושוהין אחרי כן כמו שבעה ימים, אם לא ירדו גשמים, בית דין גוזרין על
הציבור שלש עשרה תעניות על הסדר שאמרנו:

כל תענית שגוזרין הציבור בחוצה לארץ - אוכלין בה בלילה, ודינה כדין שאר התעניות, שאין גוזרין על הציבור תענית כעין צום כיפור אלא בארץ ישראל בלבד, ובגלל המטר, ובאותן עשר תעניות שהן שלש אמצעיות ושבע אחרונות: